

Zmiany w prawie spadkowym

17 kwietnia 2015 r. ogłoszono ustawę z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 539), która uważana jest za najważniejszą zmianę prawa spadkowego od czasów uchwalenia kodeksu cywilnego w 1964 r.

Podstawowym celem regulacji jest zmiana przepisów dotyczących skutków braku oświadczenia spadkobiercy w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku w taki sposób, aby brak owego oświadczenia powodował skutek ustawowy w postaci przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a więc ograniczającą odpowiedzialność spadkobiercy tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, a nie – jak to ma miejsce obecnie – przyjęcia prostego, a więc bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe, tj. zarówno mieniem spadkowym, jak i mieniem własnym.

Powodem nowelizacji jest swoista pułapka, która polega na przyjęciu niezwykle doniosłych skutków prawnych (przyjęcia spadku bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe) w przypadku, gdy spadkobierca nie złoży w przewidzianym terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Rozwiązanie to jest krytykowane w doktrynie, której przedstawiciele uważają, że w społeczeństwie panuje na ogół przekonanie, że bierność lub nieznamość przepisów prawa spadkowego nie może prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci przyjęcia pełnej odpowiedzialności za długi, a tym samym stawiać w uprzywilejowanej pozycji wierzycieli spadkodawcy.

Odwroćcie powyższej zasady będzie skutkowało tym, że brak oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o tytule swego powołania spowoduje przyjęcie spadku z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). W takiej sytuacji każdy spadkobierca będzie odpowiadał za długi w sposób ograniczony (do wartości stanu czynnego spadku).

Zmniejszenie odpowiedzialności za długi spadkowe może jednak pogorszyć sytuację instytucji finansowych. Ze względu na to określono dość długie, sześciomiesięczne, *vacatio legis* – aby wszyscy zdążyli dostosować się do zmian.

Ustawa wejdzie w życie 18 października 2015 r.

źródło: sejm.gov.pl

Wybrane bieżące orzecznictwo

Postępowanie cywilne: koszty procesu

Ustanowiona w art. 102 k.p.c. zasada słuszności, jako stanowiąca odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, jest rozwiązaniem szczególnym, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Wymieniony przepis, choć nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi orzekającemu, powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie oraz sytuację majątkową i życiową strony. Podstawowym punktem odniesienia pozostaje sędziowskie poczucie słuszności oparte na obowiązujących w społeczeństwie przesłankach etycznych.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2015 r. (sygn. akt V ACa 516/14)

Postępowanie cywilne: postępowanie zabezpieczające

Zabezpieczeniu mogą podlegać także roszczenia niewymagalne. Wniosek przeciwny nie wynika z żadnego z przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające. Brak wymagalności roszczenia nie może być przeszkodą ubiegania się o zabezpieczenie skoro uprawniony w celu dochodzenia takiego roszczenia może wystąpić nawet na drogę sądową (*a maiori ad minus*). Mimo dopuszczalności udzielenia zabezpieczenia roszczenia jeszcze niewymagalnego, uwzględnienie wniosku możliwe jest tylko w razie wystąpienia szczególnych okoliczności, gdyż tak znacząca ingerencja w prawa dłużnika do dysponowania swoim majątkiem i to przed datą, w jakiej powinien spełnić zobowiązanie może być dla niego źródłem niepowetowanej szkody, może też naruszać zasadę proporcjonalności.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 marca 2015 r. (sygn. akt V ACz 232/15)

Opracowanie: Adam Koper – radca prawny

Jesteśmy w posiadaniu pełnych danych związanych ze sprawami omawianymi w niniejszej publikacji.

Newsletter dostarczany jest bezpłatnie, w szczególności Klientom kancelarii. Treść publikacji nie jest formą doradztwa prawnego.

